

Binnenstadskrant

Binnenstadskrant, 25e jaargang, nummer 2, maart 2020



Van wie is de Binnenstad
eigenlijk?

- Bewoners
- Ondernemers
- Bezoekers
-

De Binnenstad is van ons

Met spuitbussen onder onze jas vertrokken wij naar de 'consumptietempel'. Wat dachten ze wel? Een projectontwikkelaar die zich midden in ons centrum een gebied toe-eigent. 1973 – de Stationswijk en De Utrecht zijn niet meer, Hoog Catharijne is een feit. De gemeente heeft de grond verkocht. Wat aan algemeen belang rest, is het recht van overpad naar het station. Toen wisten we zeker: de Binnenstad is van ons, bewoners.

De tijdgeest verandert. Nu in 2020, bijna 50 jaar later, is de vraag eerder 'Van wie is die Binnenstad eigenlijk?' Van de bezoekers? Welke marktmechanismen, welk beleid, maar ook welke burenrudies en mooie burgerinitiatieven maken de stad? De ene na de andere bijgestelde visie op de toekomst van de stad wordt gelanceerd. Beleidsmakers moeten zowel over visionair talent beschikken als de waan van de dag aanvoelen.

Commerciële partijen spelen als mogendheden hun rol in het publieke debat. Kleine ondernemers vergroten soms ongezien hun terras. Bewoners parkeren ongeneeerd hun fiets op invalideplekken in hun straat. En bezoekers gebruiken het historische centrum als pretpark. Er zijn goed bedoelde burgerinitiatieven en mondige bewoners op door de gemeente belegde werkconferenties over de Binnenstad. En er zijn altijd mensen die uiteindelijk het nakijken hebben. Krachten botsen. Utrecht is een levende stad die gromt en dan weer verlicht zicht om vervolgens van vorm en kleur te veranderen. Op naar de toekomst. In dit nummer lichten wij een tipje van de sluier: van wie is die binnenstad eigenlijk? Een simpele vraag over een complexe werkelijkheid. •

Dichteres Oeke Kruythof: 'In letters zit kracht'

Marianne Coopmans



Oeke Kruythof in de Mariahoek, een plek waar ze rustig van wordt. © Saar Rypkema

Oeke Kruythof (81) maakt sinds maart 1995 – het aller-eerste begin – een gedicht voor de Binnenstadskrant. Wat is haar achtergrond en wat inspireert haar?

De dichteres is een echte Utrechtse. Ze woont al vanaf haar geboorte in hetzelfde huis in Utrecht. Ze bezocht de Kweekschool (zoals de Pedagogische Academie toen heette) aan de Maliebaan. Maar het 'schooltje spelen' bleek haar toch niet te liggen. Ze ging werken op de administratie van het provinciebestuur in Pausshuize. Haar eerste gedicht schreef ze in 1966, over verdriet na een mislukte relatie met een man uit Noord-Ierland. 'Mijn poëzie is uit verdriet geboren. Daarmee plaats ik het buiten mezelf.' De poëzie werd pas echt belangrijk in haar leven, toen een collega van het Hubrecht Laboratorium op De Uithof, waar zij intussen als bibliothecaresse werkte, haar meenam naar een poëzieavond in het Schillertheater. 'Daar lazen mensen hun eigen gedichten voor, en dat wilde ik ook. Zo is het begonnen'.

Schoonmaakster

Kruijthof haalt er een stapeltje dichtbundels bij, allemaal van haar hand. Ze schrijft zowel seculiere gedichten als religieuze poëzie. Dat noemt ze zelf meditatieve gedichten. Haar dichtbundels zijn

allemaal uitgegeven met hulp van goede vrienden en bekenden. De opbrengst gaat altijd naar een goed doel, bijvoorbeeld Straatnieuws. Voor de Binnenstadskrant schrijft ze al 25 jaar een gedicht. Ze heeft nog geen nummer overgeslagen. Haar inspiratie haalt ze uit wat ze tegen komt, uit dingen die ze hoort of ziet. 'Ik ga er niet voor zitten. De woorden en zinnen komen vanzelf tot me'. Ze heeft altijd pen en papier bij zich, als ze naar buiten gaat. 'Ik ga vaak koffie drinken bij Julia's op het Centraal Station. Daar raakte ik in gesprek met de schoonmaakster en ik maakte er een gedicht van'. Ze laat me trots een foto zien van hen beiden. Kruijthof heeft ook veel gereisd in haar leven. Maar door haar leeftijd lukt dat niet meer zo goed. 'Ik reis nu in mijn gedichten. Daarin zie ik de hele wereld voor me'. Ze begint spontaan met de eerste regel van haar nieuwste gedicht: 'De toekomst strekt zich uit in kilometers...' Ze heeft tot nu toe zo'n 450 gedichten geschreven. En ze is nog lang niet uitgedicht. 'Het veeft nooit. In letters zit kracht, zo luidt een Joodse uitspraak'. Zij maakt ook illustraties bij haar gedichten. Die zijn net zo kleurig als de dichteres zelf. (meer informatie op www.oekekruijthof.nl). •

Colofon

De Binnenstadskrant is een onafhankelijke uitgave op initiatief van bewonersgroepen. De krant verschijnt vijf keer per jaar op papier. Hij wordt gratis verspreid in de Binnenstad.

Site
Meer nieuws van de Binnenstadskrant staat op internet:
www.binnenstadskrantrecht.nl.

Facebook
Dagelijks is op Facebook 'vers' nieuws (in tekst en beeld) te vinden over de Binnenstad:
www.facebook.com/binnenstadskrant.

Hoofdreductie: Elaine Vis, Ineke Inklaar
Beeldredactie: Patrick van der Sande, Saar Rypkema

Bijdragen aan dit nummer:

Tekst: Anna Sterk, Ben Nijssen, Charles Crombach, Elaine Vis, Erik van Wijk, Harrie Thevessem, Ineke Inklaar, Marianne Coopmans, Marijke Brunt, Merel Daniel, Nico van Laar, Oeke Kruijthof, Theo Haffmans

Fotografie: Gerard Arninkhof, Humphrey Daniels, Kateleine Passchier, Patrick van der Sande, Rob Huibers, Saar Rypkema, Sjaak Ramakers

Correctie: Marijke Brunt, Monique Westendorp

Vormgeving: Nico Dielen

Druk: Badoux (oplage 10.000)

Verspreiding: Guus Touker

Ja/Ja: Een uitspraak van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden dwingt Utrecht de verordening over de ja/ja-sticker in te trekken. Voor de Binnenstadskrant maakt dat geen verschil. Bezorging van de Binnenstadskrant viel niet onder die regels: de Binnenstadskrant is geen reclamefolder en geen huis-aan-huisblad. Dus wordt deze gewoon - zoals altijd - huis-aan-huis verspreid.

Abonnement: Wie niet in de Binnenstad woont en toch verzekerd wil zijn van ontvangst van de Binnenstadskrant, kan zich abonneren. Een abonnement kost 15 euro per jaar. Abonneren? Stuur naam en adres naar Binnenstadskrant, p/a Vrouwjutenstraat 12-j, 3512 PS Utrecht. Het gironummer is: NL71 INGB 0000 2451 22.

Giften: Bewoners/bedrijven/instellingen die de Binnenstadskrant een warm hart toedragen, kunnen dat ook financieel laten blijken door het storten van een bijdrage op gironummer is: NL71 INGB 0000 2451 22 t.n.v. Binnenstadskrant o.v.v. gift.

Contact: De Binnenstadskrant is via mail te bereiken: utrechtbinnenstadskrant@gmail.com of via p/a Vrouwjutenstraat 12-j, 3512 PS Utrecht.

Deadline volgend nummer: 4 mei.

De Binnenstadskrant wordt financieel mogelijk gemaakt door:

- gemeente Utrecht
- wijkbureau Binnenstad
- Bartholomeus Gasthuis
- Dock dienstverlening
- particuliere giften



Steeg en hof vaak achter slot en grendel

Is dit binnenterrein of deze steeg publiek of privaat? In de Binnenstad is dat niet altijd duidelijk. Soms botsen belangen: dan wordt openbare ruimte onttrokken door acties van eigenaren met commerciële of egocentrische motieven. En soms wordt privaat eigendom toegankelijk gemaakt voor slenteraars.

Is het een hard gevecht om schaarse ruimte, of vallen er ook mooie compromissen te ontdekken? We lopen een rondje door de zuidelijke binnenstad. De werven liggen er mooi bij in de vroege lentezon, het groen staat op het punt van ontspringen. Zijn de werven in hun geheel als looppad te benutten? Bij de voormalige brouwerij De Boog onder de Vollersbrug hebben de bewoners aan de werf de doorgang met bloembakken visueel onaantrekkelijk gemaakt. En vanaf de andere kant, de trap af, vergt het enige moed om het ijzeren hek open te duwen. Het is geen privéterrein, maar voor de toevallige passant zal het wel zo voelen.

Straatnaambordje

Aan de overkant lopen zowel de Wijde als de Nauwe Watersteeg vanaf de Twijnstraat nauw, maar openbaar toegankelijk naar de werf af. Maar de Rondpoort is met een hek afgesloten, aan beide zijden. Een inwoner die zich met haar fiets door de poort wurmt: 'Nee, u mag hier niet door, alleen de bewoners hebben een sleutel.'

'Waar is het straatnaambordje gebleven?' 'Dat ligt geloof ik op het bureau van de VvE-voorzitter.' Een voorbeeld van een steeg die ooit publiek toegankelijk was, maar nu afgesloten.

De omgekeerde beweging treffen we aan bij de tuin van het Centraal Museum. De ruimte is toegankelijk gemaakt voor het publiek. Je hoeft niet meer via het museum, maar kunt zonder betalen via het museumcafé of het werkelijk prachtige nieuwe kunstwerk de tuin bereiken.

Met het stegenboek van Utrecht Tussen Zwaansteeg en Achterom van Bert Poortman in de hand zoeken en vinden we vele verborgen intieme steegjes. Openbaar toegankelijk, maar soms voel je je een indringer op privéterrein als je langs de tuintjes loopt. Bijvoorbeeld in de Bruntensteeg.

Een van één kant afgesloten steegje met een slangenmuur achter de Leeuwenberghkerk staat zelfs niet op Google Maps. Een inwoner van de Nieuwe Kamp ('Zoekt u iets, heren?') nodigt ons uit voor een kopje koffie in een prachtige omsloten gemeenschappelijke tuin.

Open, dicht, soms open

Elf binnenterreinen in de Binnenstad zijn permanent open; 22 alleen overdag. Vijf zijn permanent dicht; vier zijn particulier terrein.

In de jaren 90 sloot de gemeente nog hofjes en stegen 's nachts af om hangjongeren, drugsgebruikers, wildplassers en inbrekers te weren. Deze eeuw koos ze voor handhaving, verlichting en snoeien van beplanting.



De tuin van het Centraal Museum is overdag toegankelijk voor publiek. © Patrick van der Sande

Feest op vrijdag

Een verhaal apart is de pandhof van de Domkerk. Het gerucht gaat dat er geregeld toeristen teurgesteld voor een dichte poort staan omdat er binnen party's of recepties worden georganiseerd. De kruidtuin staat in alle boekjes en trekt 350.000 bezoekers per jaar. Het beheer ligt bij het Academieggebouw van de universiteit. We proberen het maar eens: kunnen we de pand-

hof huren voor een feest op een vrijdagmiddag, midden in het toeristenseizoen?. Het antwoord: we kunnen wel een gedeelte laten afschermen, maar de Pandhof niet volledig afhuren: 'Hij moet ook beschikbaar blijven voor promotierecepties.' We treffen een man met een saxofoon in de zuilen-gang aan. 'Prachtige akoestiek, ik oefen hier graag. Nee, ik maak niet vaak mee dat ik hier niet terecht kan, dit is openbaar terrein!' •

Terreinen die permanent open zijn:

Reguliersteeg, Nauwe Watersteeg, Wijde Watersteeg, Zwaansteeg, Abraham Dolesteeg, Eli-genhof, Teughof, Dorstig Hartsteeg/hof, doorsteek Schalkwijkstraat/Keukenstraat, Kloksteeg, binnenterrein Catharijneconvent.

Terreinen die alleen overdag open zijn:

Wijde Begijnhof, Wijdepoort, steegje Mariastraat, Jodenrijtje, Pandhof Sint Marie, onderdoorgang Mariahoek, doorgang Vrouwjutenhof/Oudegracht, Abraham Dolehof, Bruntensteeg, steegje Minrebroederstraat, binnenterrein Bergstraat/Willem-

straat, Jacobskerksteeg, Andreashof, binnenterrein Haverstraat, Flora's Hof, Karmelietenhof, pandhof Dom, hofje Korte Nieuwstraat (2x), hofje Lange Nieuwstraat, Warendorfterrein (Vrouwjutenstraat), Nathanaëlspoor.

Permanent dicht zijn: 2e Buurkerksteeg, Pauwhof, steegje Vismarkt, Rondpoort (Twijnstraat), Hemds-mouwsteeg, Metelerkamp (Nieuwe Kamp).

Particulier terrein: Walsteeg, Boekhoven Bosch (Breedstraat), hof van Sint Jan (Voorstraat), Zakken-dragershof. •

Ondernemers willen gesprek met bewoners over drukte

Centrum Management Utrecht (belangenorganisatie van ondernemers in de Binnenstad) wil met bewoners in gesprek. Dat zei bestuursvoorzitter Arjan Kleuver tijdens de jaarbijeenkomst begin maart.

Het CMU zet zich in voor een 'ondernemend en vitaal centrum dat economisch optimaal functioneert en waar het prettig is om te zijn'. Kleuver: 'We maken met z'n allen gebruik maken van de Binnenstad en willen er met z'n allen ook het beste van willen maken.' Op haar site meldt de organisatie dat het bezoekersaantal afneemt. Het CMU streeft naar 30 procent meer bezoekers in 2021 die dan drie uur langer blijven en 8 procent meer uitgeven. De organisatie maakt zich sterk voor meer buitenlandse toeristen (goed voor dagelijks 176 euro kassa) en grote evenementen als het Filmfestival en de Vuelta. Onder meer over de drukte in het centrum wil het CMU in contact. Met de actiegroep Binnenstad030 – 'de boze bewoners' – is het volgens de organisatie moeilijk communiceren.

Kleuver roept de gemeente dan ook op bijvoorbeeld via het wijkbureau de overeenkomsten te vinden tussen bewoners- en ondernemersbelangen. Via de wijkraad, waarin beiden vertegenwoordigd waren – kan dat immers niet meer. Om toch een beeld te krijgen van de beleving van de Binnenstadbewoner heeft CMU onderzoek laten



Het gemiddelde cijfer voor wonen in de Binnenstad is een 8. Van ondernemers mag 't er best wat drukker worden © Saar Rypkema

doen door een externe partij. Ervaart de bewoner eigenlijk wel zoveel overlast en vindt hij of zij het te druk worden? Er werden 700 enquêtes afgenomen bij zes supermarkten.

Gemiddeld een 8?

Samengevat was de vraag: wat vind je nu prettig en minder prettig aan het wonen in de Binnenstad? Respondenten gaven het wonen in de Binnenstad gemiddeld een 8. Dus moet je volgens bestuurslid Hilko Hartog concluderen dat 'de gemiddelde bewoner van de Binnenstad gewoon erg tevreden is met het woonklimaat'. Het CMU schermt met de resultaten van dit onderzoek in zijn uitlatingen en publicaties. Gezien de onderzoeksmethode - enquêtes bij supermarkten – valt daarop af te dingen. Er heeft geen louter toevallige selectie van alle bewoners plaatsgevonden. Het onderzoek is daarom niet representatief voor 'de gemiddelde bewoner'. Door de wijze van benaderen zijn groepen als werkenden, gebruikers van bezorgdiensten, ouderen en zieken misgelopen of ondervertegenwoordigd. En mogelijk leidt de vorm – een straatinterview – tot een te positieve reactie. Misschien is er wel veel meer onvrede onder bewoners dan CMU meldt. •

Hoe de bewonersinbreng verdween uit de Binnenstad

Hoe kunnen de bewoners van de Binnenstad hun stem nog laten horen, nu de wijkraad per 1 januari door de gemeente is afgeschaft? De beoogde opvolger – een wijkplatform – is er nog niet.

De wijkraden waren een idee van Leefbaar Utrecht. Ze moesten de inbreng van bewoners bij het bestuur van de stad vergroten. Vanaf het begin in 2002 liep het niet lekker. De wijkraad Binnenstad stopte oktober vorig jaar. Hij heeft achttien jaar (gevraagd en ongevraagd) namens Binnenstad-bewoners het college van b. en w. geadviseerd. In de beginjaren was de wijkraad het meest actief. Thema's die geregeld terugkwamen: overlast, horeca, het Stationsgebied, verkeer en schade aanerven en kelders. Het college van b. en w. koos in 2019 voor een andere vorm van bewonersparticipatie: via nog te vormen wijkplatforms. Ook moet de stem

van de bewoners online doorkomen. De meeste bewoners zullen niets van het afschaffen van de wijkraad gemerkt hebben. Die heeft nooit de status bereikt van spreekbuis voor alle Binnenstad-bewoners.

Aanspreekpunt wijkbureau

Misschien voelt de gemeente het gemis nog het sterkst. Vooral voor het wijkbureau Binnenstad was het makkelijk de wijkraad te benaderen als de gemeente een vraag had of als een mening over een beleidsvoorstel nodig had. Natuurlijk zijn er andere buurtgroepen in de Binnenstad waar de gemeente nu met een specifieke vraag terecht kan. Maar ook bewoners die zich voor

een deelbelang of buurt inzetten, hebben behoefte aan een erkende groep die de algemene mening van Binnenstad-bewoners vertolkt. In eerste instantie leek de actiegroep Binnenstad030 deze rol op zich te kunnen nemen. Deze groep houdt zich namelijk niet alleen met (overlast door) horeca bezig maar wil zich inzetten voor de algemene leefbaarheid. De actiegroep heeft een eventuele nieuwe rol als vraagbaak/toetssteen voor de gemeente besproken. De conclusie is: ze wil dit niet. De leden vinden dit een uitbreiding van hun taken, terwijl ze nu al meer dan genoeg te doen hebben. Ze zouden bovendien de (secretariële) ondersteuning die de wijkraad wel had, missen. En last but not least wil de actiegroep haar eigen agenda bepalen en zich niet laten sturen door vragen vanuit de gemeente.

Gat vullen

De gemeenteraad wil dat nu in alle wijken wijkplatforms komen. Die moeten het gat van de wijkraden vullen. Hun taak zou moeten zijn: het organiseren van participatie. Voor zover bekend is nog nergens zo'n wijkplatform geïnstalleerd. In de Binnenstad wordt nu in een procesgroep gediscussieerd over een te ontwerpen Omgevingsvisie: wat voor binnenstad heeft Utrecht in 2040? Een regie/procesgroep moet gesprekken hierover in goede banen leiden. In de groep is besproken of deze later als wijkplatform kan verdergaan. Hierover hebben de leden nog geen besluit genomen, maar de vertegenwoordigers van de actiegroep Binnenstad030 stellen zich niet beschikbaar. Zij stellen dat de gemeente deze participatie maar zelf moet verzorgen. De gemeente heeft de procesgroep (nog) niet gevraagd straks als wijkplatform verder te gaan.

Ben Nijssen was lid van de wijkraad Binnenstad van 2002 t/m 2019. •

Ledig Erf: bewonerscomité is voor herinrichting, actiegroep is tegen

De Tolsteegbarrière (in de volksmond Het Ledig Erf) wordt heringericht. Dat lijkt ook hard nodig. Het is een rommelig geheel. Ongeduldige automobilisten en stromen fietsers verdringen elkaar als bus 2 stopt en een vrachtauto de drie cafés bevoorraadt. Voetgangers steken met gevaar voor eigen leven over en buurtbewoners kunnen niet bij de glasbak vanwege de fietsen die er los omheen staan.

Doel van de herinrichting is de fiets- en looproutes op het Ledig Erf strakker in te delen, niveauverschillen te verwijderen, de bestrating aan te passen en losse elementen zoveel mogelijk weg te halen. De terrassen worden compacter (maar houden evenveel zitplaatsen). Passanten lopen straks voorlangs en niet meer dwars door de tafels en stoelen. Fietsers en voetgangers staan centraal. Kortom, de 'verblijfskwaliteit' van het plein moet beter. Over dit plan is discussie ontstaan tussen het buurtcomité Twijnstraat e.o. en de actiegroep

Wijde Doelen. Deze laatste verzet zich tegen de verplaatsing van de afvalcontainers en de bushalte van het plein naar hun straat. In het plan zullen de glas- en plasticcontainers in het Zocheerpark naast het speeltuintje terecht komen en zal de bushalte opschuiven naar de hoek van de Wijde Doelen en het plein. Robin van Essen is voorzitter van het Twijnstraatcomité: 'Er is echt heel veel overleg gevoerd met de - inmiddels opgeheven - wijkraad en met de actiegroep. Met tal van ambtenaren hebben we rondgelopen om alle mogelijkheden in ogenschouw te nemen.'

Grijparm

'Het liefst hadden we de glasbakken op het Nicolaaskerkhof neergezet maar de ondergrond ligt daar bezaaid met leidingen en archeologische resten. Andere plekken boden onvoldoende ruimte voor de grijparm van de vrachtwagen die komt lossen.' De ruimte tussen de buitenmuur van het Centraal Museum en de speelplaats is de enige goed toegankelijke plek die voor de wijkbewoners bereikbaar is, aldus Van Essen. Desgevraagd geeft de actiegroep Wijde Doelen aan dat zij van de gemeente de argumenten wil horen die tot de gekozen plek naast de speelplaats geleid hebben. Zij doen daarom een

beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) om alle relevante stukken te mogen inzien.

In een petitie geven die bewoners verder aan dat de locatie deel uitmaakt van het Zocheerpark, een rijksmonument. Daar zou je geen containers moeten plaatsen, vinden zij. De Agatha Snellenschool en het kinderdagverblijf aan de overkant van de straat hebben bezwaren in verband met de kinderen. En het leegmaken van de containers levert op die plaats veel overlast op. De bewoners vrezen verder dat de inbreuk op het park een precedent schept voor verdere aantasting van het gebied.

Kippenstukkie

Over de verplaatsing van de bushalte van lijn 2 naar de Wijde Doelen zegt Van Essen: 'Eigenlijk zou die best opgeheven kunnen worden. De

loopafstand tussen halte Nicolaaskerkhof en Ledig Erf is minimaal.' Maar hij verwacht dat de overlast op de Wijde Doelen gering zal zijn. 'Auto's moeten even wachten, kunnen zich er niet meer langs wurmen, zoals bij de huidige halte wel vaak gebeurt. En sinds de stoplichten bij de brug grotendeels uitgezet zijn is de doorstroom naar en op het Ledig Erf al een heel stuk verbeterd.' Maar met de verplaatsing van de halte naar hun straat is de actiegroep evenmin blij. De straat verwacht meer stilstaand verkeer, vooral in de ochtend als de vrachtauto's de stad binnenkomen. •



Plan is om de bushalte op het Ledig Erf te verplaatsen © Patrick van der Sande

Soms een plaag, vaak een deugd

Rekken, klemmen, hekken, nietjes, verkeerspalen, lantaarnpalen, brugleuningen, huismuren, winkelhuizen - alles wat ook maar een beetje houvast biedt is de klos. Het allervriendelijkste en aller schoonste vervoermiddel de fiets - alom geliefd en geprezen - kan in ruststand in een plaag van ijzerwerk veranderen. Op de stoep geparkeerde fietsen bezetten hebbepig openbare ruimte. In het ergste geval verstoppen zij de doorgang en dwingen voetgangers de rijbaan op, met alle hinder en ook gevaar (voor blinden, ouders achter kinderwagens, rolstoelers) van dien. Maar laten we de zaak niet overdrijven. Niet overal in de Binnenstad geven geparkeerde fietsen overlast. En de gemeente neemt maatregelen. Zij zorgt voor fietsstallingen in en onder gebouwen. Met klemmen en vakken leidt zij het fietsparkeren in banen. Op drukke dagen zijn er hier en daar

bewaakte 'pop-up'-stallingen. Fietsen die de doorgang voor voetgangers belemmeren of gevaarlijk staan (nooduitgangen, blindengeleidestroken) worden altijd verwijderd. En 1 mei start een proef met het weghalen van fietsen op parkeerplaatsen voor invaliden, taxi's en op laad- en losplaatsen. Dagelijks wordt er gecontroleerd, vooral in het Stationsgebied. Fietsen die in overtreding zijn worden losgeknipt en meegenomen naar het fietsendepot. En af en toe wordt een weefsiets-actie gehouden. De gemeentelijke fietsparkeercontroleurs kunnen niet overal tegelijk zijn en alle gevaarlijk geparkeerde of onbeheerde fietsen aanpakken, maar iedereen kan een melding doorgeven (www.utrecht.nl/melding). En ten slotte mogen we blij zijn dat de fiets zo ongelooflijk populair is - geen luchtvervuiling, gezonde beweging en per saldo weinig ruimtebeslag, ondanks alle parkeerhinder en -overlast. •



Soms bezetten fietsen hebbepig de openbare ruimte © Patrick van der Sande

De Binnenstad praat druk over de zogeheten Omgevingsvisie. De gemeente betreft zoveel mogelijk mensen bij het denken over het centrum in 2040. Hoe wonen, werken, winkelen we dan? Hoe zit het over 20 jaar met uitgaan, verkeer, groen, duurzaamheid, gezondheid, leefbaarheid? Als de visie is vastgesteld, worden toekomstige projecten daaraan getoetst.



Op de eerste bijeenkomst over de visie op Utrecht in 2040 waren veel mensen aanwezig © Rob Huibers

Merel Daniel

Beleidsmakers doen stap terug, bewoners aan zet

We gaan het anders aanpakken in Utrecht! De traditionele rol van de overheid verschuift. Vanachter een bureau top-down een stad maken is voorbij. De Omgevingsvisie 2040 wordt samengesteld met initiatief vanuit de Binnenstad zelf.

De uitnodiging van de gemeente aan de stad om op allerlei manieren mee te praten en mee te doen is een stap in de goede richting. Verandering is ingezet. Binnenstadbewoners moeten vooral aan tafel schuiven bij de gemeente. De stad bruist van de initiatieven. Een open oproep aan iedereen om dit jaar mee te denken over onze Binnenstad van de toekomst laat zien dat de gemeente haar nieuwe rol erkent.

Nauw betrokken

De Binnenstadgroep met bewoners, winkeliers, vastgoedeigenaren en instellingen en organisaties zoals de Universiteit en de Jaarbeurs, is nauw betrokken bij het nadenken over wonen, werken en werken in Utrecht over 20 jaar. Daarnaast is iederéén welkom op de werkconferenties. Al in december spraken 160 mensen in kleine groepen met elkaar over deelonderwerpen.

Ben Nijssen

Praten over Utrechts toekomst: alleen voor jaknikkers?

Slechts weinig bewoners van de Binnenstad weten dat over Utrecht 2040 wordt gesproken en wat de inhoud van de discussie is. Degenen die wel op de hoogte zijn, zijn niet allemaal tevreden over de gang van zaken.

Heel Nederland werkt nu aan een Omgevingsvisie. Utrecht maakt er eentje voor de hele stad en daarnaast één voor elke wijk. Volgens de landelijke spelregels is participatie verplicht. Maar slechts een paar honderd mensen heeft één van de inmiddels vele discussies meegemaakt.

Het is belangrijk is dat de Omgevingsvisie breed gedragen wordt. Daarom verplichten landelijke spelregels tot participatie. Een procesgroep, in ons geval de Binnenstadgroep, regelt die.

In deze groep zitten vertegenwoordigers van diverse belangengroepen. De bewoners worden vertegenwoordigd door twee mensen uit de actiegroep Binnenstad030 en een actieve bewoner uit de Lange Nieuwstraat. De mensen uit de actiegroep vinden het proces weinig inzichtelijk. Daarnaast vinden ze

het een bezwaar dat vergaderingen van de procesgroep worden voorbereid door ambtenaren en de zogeheten procesmanager. Dat is Frans Werter; die is ingehuurd om het proces te begeleiden. Volgens hen werkt dit sturend en is hierdoor de inbreng van de vertegenwoordigers van de belangengroepen minimaal.

Ambtenaar als waarnemer

Er zijn twee soorten inhoudelijke bijeenkomsten. In de eerste plaats zijn er grootschalige met meer dan 150 deelnemers. Daarvan zijn er nu twee geweest: de startbijeenkomst en de eerste werkconferentie. Deze bijeenkomsten beginnen met uitleg over de Omgevingsvisie, waarna de deelnemers in groepjes discussiëren met een ambtenaar als waarnemer. Discussies vinden veelal plaats aan de hand van een stuk dat ambtenaren hebben opgesteld. De deelnemers ervaren de discussies in het algemeen positief, maar niet iedereen herkent zich na afloop in de samenvattingen. De vraag is wat er met de conclusies gebeurt.

In de tweede plaats zijn er zo'n twintig bijeenkomsten

in kleinere groepen van zo'n twintig mensen die expert zijn op een bepaald gebied – groen, energie of overlast – of die speciale interesse hebben in een thema. In een vroeg stadium is voorgesteld deze themabijeenkomsten te laten leiden door erkende en gerespecteerde deskundigen. Om onbekende redenen wijkt de gemeente hiervan af en leiden de ambtenaren de gesprekken. Opnieuw: de discussies zijn zeer leerzaam en interessant. Echter, door de opzet is het voorgenomen beleid van het huidige college van b. en w. dominant.

Aan wat je van bewoners kunt vragen zit een grens. En natuurlijk heeft iedereen de persoonlijke vrijheid om wel of niet te participeren. Toch zetten vier op de tien inwoners zich in voor de gemeenschap (Utrecht Monitor 2019). Bijna 20 procent van de inwoners onderneemt actie en denkt mee over woningbouw, zwerfafvalbeleid, zorg, verkeersveilige straten of energietransitie. Traditionele beleidsmakers maken nu plaats zodat bewoners meer ruimte krijgen om beleid te bepalen.

Stedelijke ontwikkeling op uitnodiging staat nog in de kinderschoenen. Toch durft Utrecht het aan en zet er vol op in. De energie in de stad is voelbaar. Laten we de handschoenen oppakken!

Merel Daniel woont met haar kinderen in Wijk C. Ze doet als bewoner mee aan de Utrechtse werkconferenties en de Omgevingsvisie 2040.

sten in kleinere groepen van zo'n twintig mensen die expert zijn op een bepaald gebied – groen, energie of overlast – of die speciale interesse hebben in een thema. In een vroeg stadium is voorgesteld deze themabijeenkomsten te laten leiden door erkende en gerespecteerde deskundigen. Om onbekende redenen wijkt de gemeente hiervan af en leiden de ambtenaren de gesprekken. Opnieuw: de discussies zijn zeer leerzaam en interessant. Echter, door de opzet is het voorgenomen beleid van het huidige college van b. en w. dominant.

Slechts één reactie

Wie meer wil weten, kan alle resultaten en conclusies nalezen op www.ubinnenstad2040.nl. Ook alle discussiestukken zijn hier terug te vinden. Een bewoner kan hier ook terecht met kritiek, suggesties of vragen. Op alle verslagen van de bijeenkomsten is slechts één reactie binnengekomen.

Deze gang van zaken heeft er wel toe geleid dat de actiegroep Binnenstad030 heeft gevraagd om een extra themabijeenkomst over wonen in de Binnenstad. De leden willen met deze bijeenkomst met name de ambtenaren wijzen op de specifieke problemen – zoals overlast, gebrek aan sociale cohesie, toegenomen drukte – die de leefbaarheid van bewoners van de Binnenstad beïnvloeden.

Werkgroep neemt facelift pleintje bij Pandhof over van gemeente



Vrijwilligers hebben van de Pandhof Sinte Marie iets moois gemaakt © Kateleine Passchier

In het Pandhof Sinte Marie is de lente begonnen. Tussen het groen bloeien al hier en daar longkruid, maagdenpalm en lenteklokjes. Het is een fraaie tuin, met wel zo'n 300 zorgvuldig uitgekozen historische plantensoorten. Een werkgroep heeft zich jaren geleden ontfermd over de tuin en zorgt sindsdien voor het onderhoud.

Inmiddels gaat de Werkgroep een stap verder. Ze heeft haar aandacht ook gericht op het aangrenzende pleingedeelte, het Maria Majorplein, dat nu een doorganggebied is voor voetgangers van en naar het station. Er wordt aan een bewonersbod [dan nemen bewoners een taak van de gemeente over] gewerkt voor de omvorming van dit pleintje tot een aangename verblijfplaats voor bezoekers. De werkgroep heeft hiervoor een stichting opgericht die een overeenkomst met de gemeente heeft getekend. Die benadert bedrijven en fondsen met de vraag te doneren voor meer groen, een andere bestrating, regenwateropvang, zitjes, een muurschildering van het interieur van de verdwenen Mariakerk en een betere plaats voor 'De gaande man', het bronzen beeld van de beeldhouwer Wotruba. En als kers op de taart een verkoelend

waterelement bij de in banken veranderde hekken. (Meer informatie: www.mariamajorxx.nl) Oorspronkelijk hoorde de Pandhof bij de middeleeuwse Mariakerk, die in 1845 werd gesloopt. De tuin en de bijbehorende arcade werd in 1973 hersteld door de gemeente waarbij de tuin onderhoudsarm werd ingericht. Een aantal jaren later werd de pandhof 'overgenomen' door een paar enthousiaste bewoners van de Binnenstad die er iets heel bijzonders van hebben gemaakt.

Lievevrouwenbedstro

Het begon in 1987. 'Emma, is dat niet iets voor ons?' Annet de Korne had haar oog laten vallen op de wat saai ingerichte pandhof achter de Mariaplaats die verder netjes werd onderhouden door de gemeentelijke plantsoendienst. Emma van den

Dool was meteen enthousiast. Hier kon echt iets mooiers van worden gemaakt, een tuin met planten die een verband hebben met de geschiedenis van de plek. De twee vrouwen meldden een en ander aan de plantsoendienst, die positief reageerde, en gingen meteen zelf aan de slag. Er volgde een hele zoektocht naar plantensoorten die vroeger in kloostertuinen groeiden: historische verplanten, geneeskrachtige kruiden. En natuurlijk ook de planten die in verband worden gebracht met Maria, zoals lievevrouwenbedstro, maagdenpalm, lelies en rozen.

Het liep allemaal goed. De gemeentelijke Stads-kwekerij hielp bij het kiezen en vinden van deze historische planten en bij het opkweken uit zaad. Er vormde zich een vaste kleine groep vrijwilligers met groene vingers, de Werkgroep Pandhof Sinte Marie. Zij zorgen voor het onderhoud en de inrichting en komen wekelijks in de tuin werken.

Star toezicht

Na verloop van tijd werd het informele contact van de Werkgroep met de gemeente geformaliseerd. Emma van den Dool: 'Men is blij met ons en met de Pandhof zoals die er nu uitziet. Natuurlijk is niet alles ideaal. We zouden willen dat het toezicht niet zo star is. Er hangen verbodentoeegangbordjes in de arcade (de kloostergang). Die zijn opgehangen om overlastgevers te kunnen wegsturen. Maar er zijn toezichthouders die alles en iedereen sommeren weg te gaan, dus ook de mensen die er alleen maar even zitten.'

Harrie Thewessem

Mijn straat, ons tuintje

Lang geleden woonde ik in een dorp. Mijn huis werd omringd door groen. Gras en bloemen aan de voorkant, groente en fruit aan de achterkant en ernaast nog planten en struiken. We waren er druk mee bezig.

Nu woon ik al vele jaren midden in Utrecht, in een straat zo smal dat auto's er niet doorheen kunnen. Huizen staan zo dicht tegenover elkaar dat de afstand tussen mijn voordeur en die van de overburen kleiner is dan de afstand tussen mijn eigen voor- en achterdeur.

Het huis is mooi, maar de straat was aanvankelijk kaal en saai. Herinnering aan de levendigheid rondom mijn vroegere woning motiveerde tot het aanleggen van een tuin hier in de straat. Over de hele breedte van de woning ligt nu, pal tegen de muur, een tuin. Ik hoef er niet zo druk mee bezig te zijn.

Het is voor de hele buurt elke dag genieten van een weelderige, kleurrijke versiering.

Waar laat ik dat ding veilig?

Wereldfietsstad wil Utrecht worden. Een stevige ambitie. De aantallen zijn nú al indrukwekkend: per dag rijden 125.000 fietsers door de Binnenstad.

En allemaal hebben ze hetzelfde probleem als ze op hun bestemming zijn: waar kan ik dat ding veilig achter laten? Daar probeert Utrecht antwoord op te geven. Het aantal stallingsplekken is gigantisch.

Rond CS zijn dat er alleen al ruim 23.000. Elders in de Binnenstad zijn dat er ook nog eens duizenden. •

Janskerkhof

Met een flinke vaart komt Karen de Groot aanrijden bij de pop-up fietsenstalling op het Janskerkhof. Ze is nog maar net uit het zwembad, de haren nog nat, en nu al weer op de fiets.

Een stalling gebruiken is voor haar vanzelfsprekend. Voor boodschappen of bioscoopbezoek is het een uitkomst als je met fiets vanuit Hoograven naar de binnenstad komt.

'Moet je eens zien wat een puinzooi het daar is.' Ze wijst naar de kriskras neergekwakte fietsen aan de overkant van de straat: op veel plaatsen een stapel verwrongen ijzer.

Met haar pasje met streepjescode aan de sleutelbos kan ze in alle stallingen terecht. En bewaakte stalling of niet, de fiets gaat wél op slot. •



Stadhuis

Het gevoel van veiligheid, dat is de belangrijkste reden voor Monique Biesart om haar fiets in een stalling te parkeren. Meestal die onder het oude stadhuis.

Vandaag heeft ze onderweg al wat inkopen gedaan en toen de fiets even vastgezet aan een lantaarnpaal. Maar met die boodschappen in de fietstassen wil ze de fiets niet ergens onbeheerd neerzetten. Gelukkig is er dan de stalling. Ze maakt er vaak gebruik van, zeker als ze wat uitgebreider shopt. 'Het is een prachtige stalling. Schoon, goede verlichting. Voor mij ideaal, zeker omdat ik bijna naast de deur woon.' •



Jansveld

Voor Sander Donze spreekt het voor zich om zijn fiets achter slot en grendel te zetten. Het is een Koga. Niet goedkoop. En dus heeft hij voor een paar tientjes per jaar een abonnement op de buurtstalling op het Jansveld, zijn eigen straat.

De fiets is voor ritjes in de vrije tijd, want voor woon-werk-verkeer gebruikt hij het openbaar vervoer. De fiets wordt maar een keer of twee, drie per week tevoorschijn gehaald. Maar het is wel een Koga. Dus in de stalling gaat 'ie niet alleen op slot maar wordt ook nog eens met een extra ketting vastgezet. •



Zadelstraat

Abdel Toutouh (50) werkt al 26 jaar bij U-stal, de instelling die veel stallingen beheert. De vestiging aan de Zadelstraat (178 plaatsen) is één van de locaties waar hij toezicht houdt.

Hij begon er als student op zoek naar een tijdelijk baantje. Maar het werk beviel zo goed dat hij bleef. 'Het contact met het publiek is enig. Alleen al een simpel 'Goedemorgen' kan een heerlijk begin van de dag maken.' Een collega valt hem bij: 'Mensen brengen wel eens een tompouce voor me mee als ze terugkomen van de markt, of een zak snoepjes. Gewoon omdat ze blij zijn met onze service.'

Ze zijn het eens: het fietsende publiek in Utrecht bestaat bijna alleen maar uit héél aardige mensen. •



Plaveisel herinnert aan ondergeschoffelde Mariapoort

In september moet de Catharijnesingel weer bevaarbaar zijn. Dat is een goede gelegenheid om te kijken hoe de singel er vroeger uitzag. Het was immers niet alleen een waterpartij, maar de singel was onderdeel van walmuren, poorten en bolwerken.

Gezamenlijk maakte dat de stad verdedigbaar in tijden van oorlog. De stadsmuur omgaf de gehele Binnenstad; rond 1550 werden in opdracht van Karel V op een aantal hoeken vijf stenen bolwerken aangelegd. Omstreeks 1580 heeft Willem van Oranje geregeld dat er nog vijf aarden bolwerken aan werden toegevoegd. De onderbouw van de westelijke torens werd in de stadsmuur opgenomen.

Tussen de tweede en derde waltoren zat een poortje in de stadswal. Vanuit de Maria-immuniteit kon je zo buiten de stad komen. Er waren meer van dergelijke

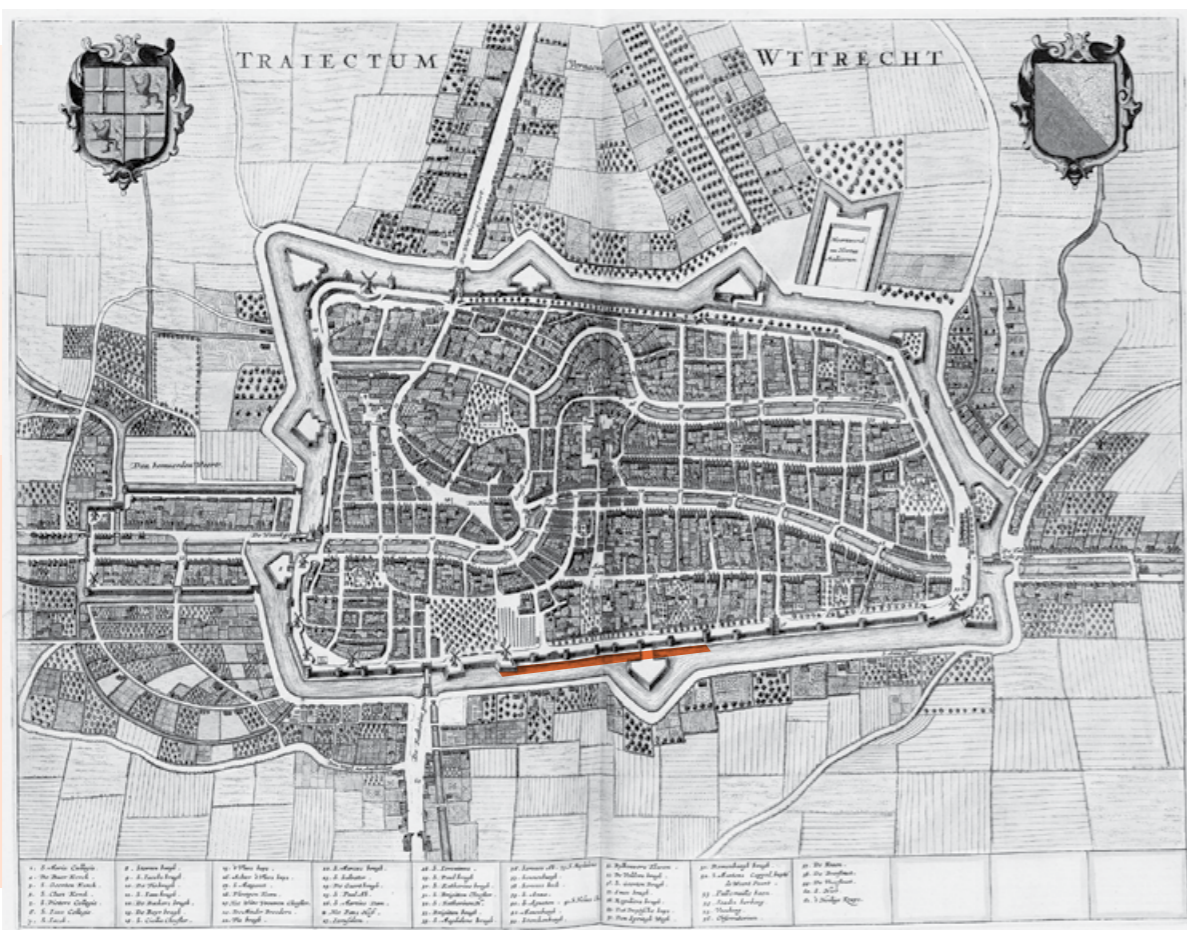
poortjes in de stadswal: het Begijnewaterpoortje in het noorden en het Maliepoortje in het oosten. Op de plek van het Mariawaterpoortje ligt inmiddels de Marga Klompébrug.

Wolhandelaren

Naast die brug heeft de gemeente de plaats van de derde waltoren in het plaveisel van het Willemsplantsoen aangegeven. Waarschijnlijk heette die toren de Grote Wantsnijderstoren, naar het wolhandelarengilde dat de toren diende te onderhouden en te bewaken. Van de vierde tot en met de achtste waltoren, het gedeelte tot aan de Smeetoren, zijn waarschijnlijk

nog fundamenten in de grond onder het plantsoen te vinden. De contouren van de Smeetoren zijn aangegeven in het wegdek van de Lange Smeestraat. In 1664 werd de door handelsschepen bevaren singel recht getrokken. Het Mariabolwerk werd vergraven en is inmiddels geheel verdwenen. Op die plek staat nu De Inktpot, een kantoor waar nu Prorail in zit. In 1830 besloot het gemeentebestuur de walmuren die al eeuwen niet meer gebruikt werden te slopen. Ook de toegangspoorten tot de stad werden daarbij gesloopt. Voor het gebied dat vrijkwam kreeg de bekende tuinarchitect Jan David Zocher de opdracht een wandelgebied te ontwerpen. Zocher heeft de nog bestaande bolwerken in zijn plan opgenomen en een fraai singelplantsoen in Engelse landschapsstijl langs het water laten aanleggen. Dat plantsoen is grotendeels bewaard gebleven en bij de Catharijnesingel weer in ere hersteld.

Theo Haffmans stelde in 2017 voor om in het wegdek van het Willemsplantsoen de contouren van stadsmuur en bolwerk te markeren. Utrecht nam het plan over. •



Een kaart uit 1649 met onderin de Mariapoort en het bolwerk.

Het ingekleurde gedeelte ligt nu onder Hoog Catharijne © Wikimedia Commons

Citypastoraat viert halve eeuw rust en reuring in Domkerk

De Domkerk viert dit jaar een feestje. Niet omdat het vervangen van valende stenen is begonnen, maar omdat het citypastoraat 50 jaar bestaat.

Dominee Hans van der Werf (1926-1979) begon in 1970 met het opbouwen van een nieuwe protestantse gemeente in de monumentale (ooit kathedrale en dus katholieke) kerk. Als dominee kleepte hij de eredienst op z'n ouderwets aan met getijdengebeden (op specifieke tijdstippen)

en grondige lezing van de bijbel. Hij wilde niet elitair zijn, blijkt uit zijn biografie, maar een breed publiek bereiken met het verhaal van de bijbel. Hij legde vooral de nadruk op maatschappelijke betrokkenheid omdat de kerk naar zijn opvatting

letterlijk en figuurlijk midden in de stad Utrecht staat. En te maken heeft met een samenleving die steeds minder aan geloof 'doet'. Zo kwam hij met jongerenwerk, kunst en cultuur in de kerk en met godsdienstonderwijs op scholen. De Domkerk noemt zich tegenwoordig een kerkelijk centrum met een landelijke liturgische uitstraling en professionele kerkmuziek die in onze

'als consumptief beleefde samenleving als een vingervijzing naar een andere, hogere werkelijkheid overeind blijft'. Zo.

Vanwege het jubileum organiseert het citypastoraat op 14 mei een symposium over de toekomst van de kathedraal als hedendaagse citykerk. De organisatoren geven alvast een hint. Een citykerk onderscheidt zich van musea of andere monumenten doordat die spiritualiteit biedt en een oord van stilte en rust is in een verder zo turbulente stad. •

Monumentaal plafond vertraagt opknappen van brandpand in de Nobelstraat



In mei 2019 werd het pand van New York Pizza in de Nobelstraat zwaar beschadigd door een ontploffing en een uitslaande brand. Sindsdien staat het geblakerde en dichtgetimmerde pand er stil en verlaten bij. Al die maanden is er geen enkele activiteit te bespeuren. Er moet iets aan de hand zijn. Maar wat?

Het pand is eigendom van de Stichting Studenten Huisvesting (SSH). Beneden is het verhuurd aan de pizzawinkel en boven woonden negen studenten en een hond. Al meteen na de brand was duidelijk dat er niet van een misdrijf sprake was. En de verzekering van SSH dekte de schade. Niets stond herstel van het pand in de weg. Behalve een vereiste vergunning.

In het pand, dat op de gemeentelijke monumentenlijst staat, bevindt zich een monumentaal stucplafond dat door de brand zwaar werd beschadigd. Het moet helemaal gerestaureerd worden. Voor het vereiste herstel van dit plafond is een aparte vergunning nodig en dat heeft veel tijd gekost. Pas eind februari was het papierwerk allemaal in orde. Deze maand kan de aannemer beginnen met het herstel. Naar verwachting is het werk in juli klaar. Dan kan de pizzawinkel weer worden geopend en kunnen negen studenten er hun intrek in nemen – andere studenten. De vorigen en hun hond vonden inmiddels elders onderdak. •

Mei vorig jaar brandde de pizzeria op de Nobelstraat uit © Saar Rypkema

Noordelijke oude stad krijgt fietsstraat 3.0

De route tussen Biltstraat en Neude wordt – een jaartje later dan de bedoeling was - de eerste fietsstraat in de binnenstad. De auto is straks op de Wittevrouwenstraat en de Voorstraat te gast tussen de fietsers en de voetgangers.

Utrecht heeft tot nu toe niet veel geluk gehad met de aanleg van fietsstraten. Die op de Tolsteeg- en Maliesingel is al diverse keren op de schop gegaan. De fietsstraat uit 2016 bestaat uit een klinkerstraat voor auto's in het midden die wordt omzoomd door twee fietsstroken van rood asfalt.

De aansluiting tussen de fietsstroken en de middenstrook levert problemen op. De singel is na de herinrichting al een paar keer weer dicht gegaan voor doorgaand verkeer, omdat de klinkerweg verzakte. Dan sluit de rode fietsstrook niet meer goed aan op de middenbaan wat voor gevaarlijke situaties zorgt.

Ook de snelheid van de auto's is een probleem. Weliswaar geldt er een maximum van 30 km/u, maar weinig automobilisten houden zich daaraan. Een tijd lang stond er daarom een snelheidsverklikkend rijtje op de Abstederbrug, maar die is inmiddels al weer weg.

Geen talud, geen herenhuizen

De singelfietsstraat ziet er anders uit dan de geplande in de noordelijke oude stad. Immers, de fietsstraat uit 2016 heeft aan de ene kant het talud naar de singel (het Zocherpark) en aan de andere kant brede stoepen met herenhuizen. De fietsstraat in de Wittevrouwenstraat en Voorstraat lijkt meer op de eerste

Utrechtse fietsstraat: de Burgemeester Reigerstraat. Ook winkels aan beide kanten, ook een drukke route naar het centrum.

De Burgemeester Reigerstraat (1996) is van het begin af aan geen succes. Een balkje in het midden van de tweerichtingsstraat maakt het onmogelijk voor (vracht)auto's en bussen om fietsers in te halen. Die voelden de hete adem van het gemotoriseerd verkeer in hun nek en vluchten in paniek de stoepen op.

In de Wittevrouwenstraat en de Voorstraat zal dat niet kunnen: daar staan de terrassen, de parkeerplaatsen en de laad- en losplekken op de stoep gepland. •

Muren Sonnenborgh weer stevig, maar kaal

Van Milt restaurateurs is vorig jaar begonnen met de restauratie van de muren van bastion Sonnenborgh (het verdedigingswerk waar de sterrenwacht bovenop staat). De oostelijke muur ziet er weer stevig uit. Maar de oorspronkelijke muurplanten zijn verdwenen. Eind deze maand gaat de restauratie verder. Wat betekent dat voor de varens en andere planten zoals de gele helmblom?

Een deel van de muren van het bastion is origineel, uit 1552. De hoge muur langs het pad aan de singel is ruim 150 jaar geleden als schil om de oude gezet. Die is losgekomen. En het voegwerk veroorzaakt problemen.

De opdrachtgever (en eigenaar van het bastion) K.F. Heinfonds heeft vóór de restauratie een floraspecialist de begroeiing op de muren laten inventariseren. Daarvoor zijn kijkgaten gemaakt in de buitenste

muren, langs het wandelpad. Ter voorbereiding op de restauratie. Zo kon de aannemer namelijk zien hoe de binnenste muur eraan toe was. Ook kon hij zo de tussenruimte tussen de 16e eeuwse en de 19e eeuwse muur bekijken. Bij het eerste deel bleek namelijk dat het metselwerk er slechter aan toe was dan vermoed.

Witte flapjes

De kijkgaten zijn na afloop afgedicht met witte stukken stof. Deze dienen om invliegen en neste-



len van vogels tegen te gaan. Net als het 'aanslaan' van planten.

De witte doeken zijn niet – zoals wel gedacht wordt – om vleurmuizen binnen te houden, vertelt Marlyne Stolker van het K.F. Heinfonds. 'In het bastion zitten geen vleurmuizen. Er woont slecht één mannetje bovenop.'

Uit het onderzoek van floraspecialist Wim Vuik bleek dat zich hier geen planten bevonden die op de lijst van de Wet Natuurbescherming voorkomen. Er groeien slechts enkele soorten, zoals gele helmblom, die op de Utrechtse soortenlijst voorkomen.

Die Utrechtse lijst noemt planten waarvoor de gemeente zich wil inspannen om die te beschermen. Dat was een reactie op het schrappen van een aantal beschermde soorten in de Wet Natuurbescherming uit 2017. De wet verplicht dus niet om iets van de vegetatie op de bastionmuren te bewaren.

Stootvoegen

De onderzoekers van de muren hebben wel geadviseerd om de vegetatie te behouden op de punt tussen de oostelijke en zuidelijke bastionmuur. Ook raadden ze aan en een vlak op de zuidelijke muur te proberen te behouden. Dit zijn locaties met de grootste soortenrijkdom en het voegwerk is er niet al te slecht. Deze aanbeveling staat in de opdracht aan de aannemer. Stolker: 'We hebben de aannemer gevraagd om een aantal verticale voegen – de zogeheten stootvoegen – open te laten om het voor planten makkelijker te maken zich daar te vestigen.' Zo kunnen deze planten namelijk van daaruit na de restauratie weer uitbreiden (koloniseren) naar de bastionmuren. Omdat de vergemakkelijken voegt de restaurateur met kalkrijke mortel en maakt hij ook de voegen diepliggend. De praktijk leert echter dat het jaren kan duren voordat zich weer planten vestigen in vers gevoegde muren. Tot die tijd blijven de muren kaal. •

Eén muur (r) van het bastion is al gerestaureerd; daar zitten geen planten meer op © Sjaak Ramakers

Collectie Universiteitsmuseum afgestoft en ingepakt

Vrijwilligers en medewerkers van het Universiteitsmuseum zijn druk bezig het pand aan de Lange Nieuwstraat leeg te halen. De collectie gaat naar een depot. 3000 voorwerpen worden uit de zalen gehaald, bekeken hoe ze eraan toe zijn, schoongemaakt en ten slotte ingepakt. Sommige zaken (bijvoorbeeld de deeltjesversneller) zijn supergroot en loeizwaar, die moeten uit elkaar.

Het universiteitsmuseum begint 25 april met een verbouwing. Het pand moet anders, want het kan de bezoekersstroom op drukke dagen niet aan. Over twee jaar gaan de deuren weer open voor het publiek. Ooit was gerekend was op 25.000 volwassenen en kinderen per jaar, maar het zijn er minstens drie keer zo

veel. Soms honderden op een dag. De verwachting is dat het museum de 100.000 bezoekers per jaar kan aantikken. De entree wordt groter om de mensenmassa op te vangen, zodat bezoekers tijdens de schoolvakanties niet meer op straat in de rij hoeven te staan.

Ook komt er meer ruimte voor praktische zaken als wc en garderobe. En natuurlijk voor (actuele) tentoonstellingen. Rolstoelers moeten zich makkelijker door het pand kunnen bewegen. De echte verbouwing duurt nog minstens een jaar. In die tijd is de collectie slechts beperkt te bezichtigen; wie dat wil moet een verzoek indienen (dat kan worden afgewezen). De universiteit heeft bij de verbouwplannen wel water bij de wijn moeten doen. Dat alles vanwege de architectonische waarde van het gebouw.

Houten doos

De gevel en indeling van Lange Nieuwstraat 106, ontworpen door architect Koen van Velsen, is namelijk bijzonder. Het pand kreeg in 1996 de Rietveldprijs. Achter een glazen pui is in de vorige eeuw een houten doos aangebracht. Die loopt door tot de tweede verdieping en verbindt de oudbouw van het voormalige botanische lab met nieuwbouw. De kwestie liep hoog op; er kwam zelfs een stadsgesprek over de potentiële nieuwe aanblik. Architectenbureau De Zwarte Hond, dat de vernieuwing gaat doen, heeft overlegd met Van Velsen. Daar is een compromis uitgekomen. De ambitie van het Universiteitsmuseum is om straks, als het weer opengaat, een museum te zijn waar de bezoeker zelf onderzoeker wordt. •

Kateleine Passchier: Vijfsprong



Wat valt jonge fotografen op in de Binnenstad? Dit keer de blik van Kateleine Passchier (25): 'Ik vind het interessant een straatbeeld te fotograferen. Je ziet tegenwoordig alleen maar jongeren met mobielletjes. Mooi toch, dat een jonge jongen een krant leest, terwijl de wereld aan hem voorbij raast.' Passchier heeft na de basisopleiding aan de Fotovakschool de kneepjes van het vak geleerd bij Sjaak Ramakers, fotograaf van de Binnenstadskrant. 'Gewoon doen', was zijn devies. • <http://www.kateleinepasschier.nl>

Jongeren regelden zelf kunstgras voor voetbalkooi

De sociaal makelaars van Dock vroegen twee jongeren om zelf een stukje te schrijven.

Hoi, wij zijn Wout (12) en Naud (11). Wij voetballen heel vaak in de voetbalkooi bij ons in de buurt, aan de Vaartsehof. In de kooi lag een vloer met veel gaten en er lagen veel plassen. Door die gaten struikelde je vaak en daar krijg je schaafwonden van en moet je nieuwe broeken kopen. We hadden het idee dat het beter was om er kunstgras in te leggen. Daarop namen we het initiatief om een brief te schrijven naar de gemeente en een bijdrage uit het initiatievenfonds te vragen. Dat vonden wij een hele eer en was erg leuk. Daarbij kregen we hulp van een sociaal makelaar van DOCK, Lilith Smidts-Lefever. Ze heeft ons altijd hulp aangeboden en we stonden nooit alleen. We hadden veel contact via WhatsApp en maakten afspraken. Ze hielp ons goed als er iets minder ging, dus wij zijn heel erg blij met DOCK. Met het kunstgras wilden we bereiken dat de vloer zachter werd en dat we geen schaafwonden zouden krijgen, zodat je minder geld aan broeken hoeft uit te geven! En we wilden dat er meer kinderen zouden gaan spelen en er gaan nu ook veel meer kinderen spelen! En dat is gezellig! •



© Saar Rypkema

De kracht van
wij samen

DOCK

dock.nl

Salus geeft advies over huid, haar, voeten en tai chi

Enkele maanden geleden opende het vernieuwde Health Centrum Salus zijn deuren op de begane grond van het Bartholomeus Gasthuis. Deze keer zoomen we in op de haarsalon van Salus. Misschien denkt u: nog een kapper in Utrecht erbij? Wat voegt dat toe? Meer van hetzelfde of toch anders? Wij vroegen een klant naar zijn ervaringen. 'Als ik de winkel van Salus - waar zich ook de haarsalon bevindt - binnenloop, ervaar ik een prettige sfeer. Een afspraak hoeft ik niet te maken. De kapster neemt de tijd, geeft een heerlijke hoofdmassage en beantwoordt mijn vragen vriendelijk en deskundig.' Merel van Nus blijkt, ondanks haar jonge leeftijd, een ervaren allround kapster. Zij mag zich inmiddels topstylist en kleurexpert noemen en schoolt zich continu bij. Ook op het gebied van hoofdhuid- en haarproblemen die kunnen optreden bij het ouder worden. Wat onderscheidt de haarsalon in Salus? Van Nus: 'Allereerst de diversiteit aan klanten. Veel bewoners van het Bartholomeus Gasthuis zijn klant en ook wijkbewoners weten mij te vinden. Daarnaast heb ik ook een klantenkring die speciaal naar mij toekomt omdat ik kleurexpert ben, of omdat ze er gewoon mooi uit willen zien op een bruiloft of feest.' Doordat in Salus professionals van verschillende disciplines werken kan een klant ook terecht met vragen over bijvoorbeeld huid-, hand- en voetverzorging en leefstijl. 'Ik wijs iemand ook wel eens op ons aanbod op het vlak van beweging en ontspanning.'

De klant: 'Ja, ik vind het handig dat ik hier ook terecht kan met andere vragen. Ik denk er al een tijdje over om meer te gaan bewegen, maar ben niet zo'n sport-schooltype. Merel wees me op de tai chi-lessen die hier worden gegeven. Ik ga binnenkort een proefles volgen. En ik kom natuurlijk over zes weken weer terug bij Merel voor mijn haar.'

Salus is geopend op dinsdag t/m vrijdag van 10.00 – 18.00 uur, op zaterdag van 10.00 – 13.00 uur. De haarsalon zit op de hoek van de Lange Smeestraat en de Springweg.

Meer informatie: www.bartholomeusindewijk.nl/health-centrum-salus •

© Bartholomeus Gasthuis



Bartholomeus
Gasthuis

Anno 1367

Creatieven en starters profiteren van leegstand



Kunstenaar Louise Hessel in haar tijdelijke atelier op de Wittevrouwenkade © Patrick van der Sande

Vastgoed gaat als zoete broodjes over de toonbank. Toch floreert leegstandsbeheer; tijdelijk wonen in de Binnenstad is booming. Zo ook Ad Hoc, die één van de 110 actieve leegstandsbeheerders in de regio is. Als exclusieve partner van de gemeente tekende Ad Hoc vorig jaar een raamovereenkomst en heeft nu alle gemeentelijke leegstaande panden in de Binnenstad in beheer.

Achter ramen in de stad hangen posters van Ad Hoc, maar ook van andere beheerders zoals HOD (huisoppasdienst). Leegstand ontstaat bij wisseling van eigenaar of bestemming, in de tussenperiode. Leegstand als speculatie komt niet veel meer voor. Bij tijdelijke bewoning is het vastgoed bewaakt. Iemand die ruimte zoekt heeft een tijdje onderdak. Al jaren is er een tekort aan betaalbare woonruimten, met name voor jongeren. Daarnaast is er een tekort aan betaalbare werkruimte voor creatieven en startende ondernemingen. Wie veel te besteden heeft, vindt op de vrije markt onderdak. Anderen kunnen tijdelijk terecht via Ad Hoc.

Een contract bij hen loopt 28 dagen, daarna wordt de overeenkomst stilzwijgend verlengd. De praktijk is dat mensen maanden, soms zelfs jaren, onderdak hebben. Wonen in een zaal van het oude Tivoli kost hetzelfde als in een werkelder. Geen huur, maar een betaling voor de service. Bij Ad Hoc ligt de focus behalve op wonen op de culturele sector en op jonge ondernemers. De laatste jaren is er een ruim aanbod van grote gemeentelijke panden in de binnenstad waar een nieuwe bestemming voor moet komen.

'Net de brandweer'

Erik Kouwenberg, regiomanager bij Ad Hoc: 'Als de opdracht van een eigenaar voor 14.00 uur 's middags binnenkomt zorgen wij dat diezelfde dag het pand weer bewoond is. Ik vergelijk het werk soms met dat van de brandweer. Meteen hang- en sluitwerk verrichten, bruikleenovereenkomsten tekenen, sleutels overhandigen en een rondleiding doen. Wij werken snel.' Ad Hoc heeft in het verleden opvallende projecten gedaan. Op de bovenverdiepingen van de Planeet

aan de Lange Viestraat werkten anderhalf jaar lang 45 ondernemers. Bijzondere start-ups die de ene prijs na de andere wonnen in het kader van duurzaamheid of ontwerpen. Elke etage kreeg een koffiezetapparaat om het onderlinge contact te stimuleren. Op de Wittevrouwenkade 4 zijn mensen geplaatst die beloofden niet met de auto te komen, maar met de fiets. Er zijn nu ateliers en een school.

1000 m2 per persoon

Maar er is ook kritiek. Soms zitten er twee mensen in een gigantisch pand. 'Dat ligt aan de wens van de opdrachtgever of aan de wet. Als wij een bedrijfspand hebben van 2000 m2 waar wij veertig bewoners in zetten, dan wijken wij af van de bedrijfsbestemming. Er zou in overleg een gedoogbeschikking kunnen komen, maar de gemeente wil liever dat er alleen gewoond wordt op een of twee strategische plekken in het pand. Maar bij kantoorwerkzaamheden kunnen er dan wel 40 gebruikers in.' Kouwenberg vult aan: 'Het zijn goede tijden voor ons. Wel atypisch, want leegstandsbeheerders moeten het van economische crisis hebben.' Behalve van de gemeente krijgt Ad Hoc ook aanbod van particulieren, zorginstellingen, woningcorporaties en banken. Het voormalige Tivoli, het Domplein, de Lange Nieuwstraat, Hamburgerstraat, Oudegracht aan de werf, Lucasbolwerk en de Wittevrouwenkade – op al die plekken zijn mensen tijdelijk onder de pannen. Vandaag, maar morgen kan het anders zijn. De markt is constant in beweging. De oude bibliotheek? 'Ik durf het niet te zeggen wanneer. Maar als hij leegkomt, krijgen wij hem, dat is zeker.' •

De Oudegracht straks parkeervrij. En dan?

Het streven van b. en w. is dat auto's niet langer op de Oudegracht mogen parkeren. Dat staat nauwelijks ter discussie. Bewoners met een parkeervergunning kunnen volgens de gemeente dan terecht in de parkeergarages aan de Springweg, het Paardenveld en bij station Vaartsche Rijn.

Als de huidige strategie zo blijft, lijken de Binnenstad-bewoners voor de kosten te moeten opdraaien. Ze gaan dan van zo'n 30 euro per maand voor een straatplek naar 90 euro per maand overdekt. De Oudegracht zonder geparkeerde auto's kwam 4 februari aan de orde tijdens een themabijeenkomst over de Omgevingsvisie. De eerste vraag is: kan de Oudegracht helemaal parkeervrij worden? Er zullen wellicht parkeerplassen nodig blijven: voor klusbedrijven bijvoorbeeld. Busjes passen meestal niet in garages en ook in de zijstraten kan (bijna) nergens geparkeerd worden. Andere kortparkeerders? Bijvoorbeeld de thuiszorg.

Thuisbezorgd

De tweede vraag is: hoeveel gemotoriseerd vervoer zal toch over de Oudegracht blijven rijden? De verwachting is dat met name door de vele vrachtauto's die particulieren, winkels en horeca bevoorraden het autoverkeer op de gracht nauwelijks zal afnemen. De mensen die een parkeerplaats zoeken veroorzaken waarschijnlijk slechts een klein deel van het verkeer op de gracht. Dit dient gemonitord te worden. Als niet meer geparkeerd wordt, hoe kan de gracht dan ingericht worden? De aanwezige bewoners vrezen dat het voetgangersgebied uitgebreid wordt. Zij willen dat hun huis bereikbaar blijft met een auto. Eén van de inrichtingsopties is om de voetgangers en de fietsers te mengen - de zogeheten shared space. (Tijdens de bijeenkomst ging het niet over gemotoriseerd verkeer). Dan is er geen stoep meer. Ondernemers zien hier voordelen in. Die willen het verkeer zoveel mogelijk vertragen en de voetgangers laten zwerfen over de straat, zodat er meer aandacht voor de etalages is. •

Treinreis

...en nu alleen nog maar zitten, rijden, kijken loslaten en genieten uur na uur uur na uur dit alles is mij nu genoeg gewoon niets doen uur na uur...

en toch is dit wellicht het verrassende wachten op nieuwe woorden in stilte herscheppend het heilige nietsdoen...

Thuis in de Binnenstad

Sandwichwoning achter restpartij blauwe bakstenen



© Humphrey Daniëls



Adres: Nobeldwarsstraat 24
 Bewoners: Karin Schagen en Jan Lankveld
 Sinds: 1996
 Soort woning: Koop

Al 24 jaar staat er een opvallend blauw pand tegen de wal achter het restant van de oude stadsmuur in het Zoicherpark. Het gaat om de Nobeldwarsstraat 24, ooit smalend als 'blok-kendoos met patrijspoorten' omschreven door tegenstanders.

De twee woningen met blinde gevel aan de straatzijde worden nu sandwichwoningen genoemd, vertellen Karin en Jan, de bewoners. 'Hier kwamen we achter toen een toerist die een architectuurwandeling maakte, de woningen zocht.'

In 1994 woonde het paar in een HAT-eenheid op de hoek van de Kromme Nieuwegracht. 'Het werd te klein; we hadden een kind. Samen met medebewoners Cora en Fred benaderden we het grondbedrijf van de gemeente of we het zeer verwaarloosde pand aan de Nobeldwarsstraat 22 konden kopen. Eerder was dat een bordeel geweest, later gebruiken kunstenaars het.'

De koop kon doorgaan. Het pand was echter zo slecht dat Architectuurbureau Sluimer en Van Leeuwen adviseerde het af te breken. Er kwam een ontwerp van twee boven en in elkaar geschoven eengezinswoningen met uitzicht op het park en de singel. Een grote overgebleven partij blauw geglazuurde bakstenen uit België werd gebruikt voor de buitenmuren.

Fifty fifty

Er zijn twee terrassen: achter het huis en op het dak. Via een verbinding op het boventerras konden de inmiddels vier kinderen met elkaar spelen. Achteraf verwonderden Karin en Jan zich nog over het gemak waarmee de beslissingen samen met het andere gezin werden genomen. In goed overleg, alles fifty fifty, hoewel één woning iets groter is. Voor het raam van hun woonkamer staan vintage glas-en-lood-ramen. Wie dus een modern strak

interieur verwacht, passend bij dit moderne ontwerp, zal verbaasd zijn. Zoveel is er te zien. De bewoners zijn verzamelaars.

Karin (wetenschapsjournalist), van oorsprong Amsterdamse, werkt momenteel aan natuurfilms. Een kant van de woonkamer is haar domein met mooie schoolplaten van schelpen, koraal, planten en dieren en onder andere twee prachtige opgezette uilen. Ze licht toe: 'Deze uil is bevroren gevonden en dat ijsvogeltje lag dood in Amelisseweerd.'

Bandrecorders

Jan (fotograaf), afkomstig uit het Oosten van het land en ooit technicus, heeft de andere kant van de kamer. 'Ik heb mijn oude hobby na mijn pensioen weer opgepakt. Ik verzamel vintage audioapparaten, bakelieten radio-ontvangers plus pick-ups en bandrecorders. Op weg voor foto-opnamen keek ik altijd of er ergens exemplaren in de buurt te koop waren en deze repareer ik nu.' 'Hier weggaan?' Karin noemt de voordelen op van het wonen in de binnenstad: 'Alles lekker dichtbij.' Er zijn nadelen: 'We hebben overlast van studentenvereniging Veritas en van de vele kroegen op de Nobelstraat. Toen er nog dieselbussen reden, was de damp van de vele optrekkende bussen bij de Schouwborg geen pretje in de slaapkamers. En in het begin zaten er junks 'op de bult' en later dealers in het Hiëronymusplantsoen. Maar dat is voorbij. Gelukkig hebben we een rolluik aan de terraskant. Misschien dat we ooit naar Zutphen verhuizen, maar zover zijn we nog niet.' •